

Privatinės teisės užduotis

2024 m. rugsėjo 20 d.

Ieškovas Tadas Vardaitis prašė teismo pripažinti jo tėvo Jono Vardaičio, mirusio 2023-10-11, 2017-03-01 testamentą negaliojančiu ir priteisti bylinėjimosi išlaidas. Nurodė, jos tėvas 2017-03-01 surašė tokio turinio testamentą, kurį patvirtino notarė:

„Man nuosavybės teise priklausanti žemės sklypą su pastatais, automobilį ir pinigines lėšas, esančias SEB banke, palieku Ievai Pavardienei. Po Ievos Pavardienės mirties šiame punkte išvardintą turtą palieku taip: 60 proc. turto dukrai Tomai Vardaitytei ir sūnui Tadaui Vardaičiui, o 40 proc. Ievos Pavardienės sūnams Tiesiui ir Gražiui. Man nuosavybės teise priklausanti visą kitą aukščiau nenurodytą turtą palieku dukrai Tomai Vardaitytei ir sūnui Tadaui Vardaičiui.“

Ieškovas nurodė, kad tokio turinio testamentas yra negaliojantis, kadangi iš jo turinio nėra aišku, koks turtas paliekamas atsakovei Ievai Pavardaitienei, t. y., koks žemės sklypas su statiniais – priklausęs palikėjui testamentu sudarymo metu ar priklausęs jam jo mirties metu, nes testamentu sudarymo metu egzistavęs Jono Vardaičio gyvenamasis namas po poros metų buvo parduotas, o vietoj jo nupirkta kitas gyvenamasis namas ir žemės sklypas. Taip pat nėra aišku, kuris automobilis turi likti atsakovei Ievai Pavardienei ir kam turi atitekti pinigai, patekę į testatoriaus banko sąskaitą po jo mirties. Testatorius negalėjo testamente nurodyti, kas paveldės turtą po atsakovės mirties, be to, antriniai įpėdiniai gali būti skiriami tik jeigu sudarytas sutuoktinių testamentas, o testatorius ir atsakovė nebuvo susituokę. Ieškovas teigia, kad tikroji testatoriaus valia buvo nustatyti atsakovei uzufрукtą, bet turtą palikti savo vaikams. Testamentas prieštarauja teisingumo ir protingumo principams, nes dalies įpėdinių galimybė paveldėti priklauso tik nuo atsakovės valios ir ketinimų disponuoti paveldėtu turtu.

Atsakovė Ieva Pavardaitienė prašė ieškinį atmesti. Atsakovė nurodė, kad kartu su palikėju Jonu Vardaičiu gyveno ir vedė bendrą ūkį nuo 1999 m., nors ir nebuvo sudarę santuokos. Kartu su Jonu Vardaičiu iš bendrų lėšų pirko nekilnojamąjį turtą, kuris registruotas jo vardu. Testamentas sudarytas taip, kad būtų aišku, jog bendrai užgyventi ir kartu naudoti gyvenamasis namas, žemės sklypas, automobilis ir einamoji banko sąskaita po jo mirties atitektų atsakovei Ievai Pavardaitienei. Surašant testamentą nebuvo galimybės nurodyti konkretaus turto, nes testatorius pardavinėjo vieną gyvenamąjį namą ir ketino pirkti kitą, taip pat žinojo, kad automobilis kas tam tikrą metų skaičių yra keičiamas. Lėšos, kurios buvo testatoriaus banko sąskaitoje jo mirties dieną ir pateko į ją vėliau, turi atitekti atsakovei, kuri Joną Vardaitį palaidojo. Testamentu ar jo dalies negalima pripažinti negaliojančiais dėl to, kad jame nėra nurodyto konkretaus turto ar jis pasikeitė. Testatorius testamente nurodė antrinius įpėdinius, jeigu atsakovė numirtų anksčiau nei testatorius. Papildomai nurodo, kad nuo testamentu sudarymo praėjo daugiau nei šešeri metai, todėl taikytinos praleisto ieškinio senaties termino praleidimo pasekmės.

Argumentuotai atsakykite:

1. Koks žyminis mokestis mokėtinas nagrinėjamo ginčo atveju – turtinis ar neturtinis? Jeigu turtinis, nurodyte jo apskaičiavimo būdą. Koks ginčo teismingumas taikytinas?
2. Ar testamente minimi ieškovo sesuo Toma Vardaitytė bei atsakovės sūnūs Tiesius ir Gražius trauktini byloje dalyvaujančiais asmenimis, jeigu taip – kokiu statusu?
3. Kaip spręstumėte šalių ginčą materialinės teisės prasme – ar egzistuoja pagrindas (ai) testamentui pripažinti negaliojančiu?
4. Koks taikytinas ieškinio senaties terminas, nuo kada skaičiuotina jo pradžia?

Apylinkės teisme nagrinėjama baudžiamoji byla, kurioje S. kaltinamas pagal BK 259 straipsnio 1 dalį ir 260 straipsnio 1 dalį tuo, kad neteisėtai disponavo narkotinėmis medžiagomis, turėdamas tikslą jas parduoti ar kitaip platinti bei neturėdamas tokio tikslo. Kaltinamajam S. inkriminuotos tokios nusikalstamos veikos aplinkybės: 2023 m. sausio 14 d. apie 14.50 val., jis, būdamas romų taboro teritorijoje esančiame Rodūnės kelio X name, Vilniuje, nusipirko už 45 Eur iš P. narkotinės medžiagos – karfentanilio, kurio masė 0,000359 g, ir narkotinės medžiagos – metadono, kurio masė 0,087 g, ir jas laikė su savimi iki tos pačios dienos 15.00 val., kai, pamatęs policijos pareigūnus, išmetė turimas narkotines medžiagas į šalia augusius krūmus, kur netrukus (15.05 val.) atliekant įvykio vietos apžiūrą, jos buvo rastos ir paimtos.

Prokuroras, palaikantis valstybinį kaltinimą, prašo kaltinamąjį S. pripažinti kaltu pagal BK straipsnio 259 straipsnio 1 dalį ir 260 straipsnio 1 dalį ir nuteisti jį realia laisvės atėmimo bausme.

Prokuroro baigiamųjų kalbų metu teismui pateikti įrodymų vertinimo ir nusikalstamos veikos kvalifikavimo motyvai:

Byloje surinktų ir ištirtų įrodymų visuma nustatyta, kad kaltinamasis S. neteisėtai įgijo ir laikė narkotines medžiagas ne tik savo asmeniniam vartojimui, bet ir turėdamas tikslą jas platinti. Nustatyta, kad jis įgijo iš kaltinamosios P. 17 vienetų lankstinukų su narkotine medžiaga tam, kad dalį jų parduotų netoliese įsigijimo vietos jo laukiantiems asmenims, t. y. atliko tarpininko tarp pardavėjos ir vartotojų funkciją. Tai patvirtina byloje surinkti ir ištirti įrodymai - vaizdo įrašas, liudytojais apklaustų policijos pareigūnų parodymai bei šios baudžiamosios bylos kitos kaltinamosios P. parodymai, duoti ikiteisiminio tyrimo metu (parodymai teisiamaajame posėdyje buvo perskaityti BPK 276 straipsnio 4 dalies pagrindu). Iš šių kaltinamosios P. parodymų turinio matyti, kad įvykio dieną ji pardavė kaltinamajam S. 17 vienetų lankstinukų su narkotikais, o šis turėjo sumokėti 102 Eur, tačiau sumokėjo tik 45 Eur, pažadėdamas sumokėti likusią pinigų dalį netrukus, kai tik dalį „čekių“ jis parduos netoliese jo laukianties asmenims; ji juo pasitikėjo, nes jį iš matymo pažįsta kaip narkomaną, nekartą iš jos pirkusį narkotinių medžiagų.

Be to, vaizdo įrašė užfiksuoti duomenys atitinka ne tik ikiteisiminio tyrimo metu kaltinamosios S. duotus parodymus, bet ir policijos pareigūnų parodymus apie tai, kad kaltinamasis ne kartą lankėsi name, kuriame gyveno ir narkotinėmis medžiagomis prekiaavo kaltinamoji P., bet ir tai, kad S., prieš įeidamas į P. namą, kalbėjo su netoliese besiburiuojančiais asmenimis, o grįžęs iš ten, kažką iš jų paėmęs, pats bandė kažką jiems perduoti. Prokuroras pažymi ir tai, kad nors vaizdo įrašė nėra užfiksuota, ką konkrečiai S. ėmė iš minimų asmenų ir ką vėliau ruošėsi jiems perduoti bei apie ką tarpusavyje kalbėjo kaltinamasis S. ir kiti ten buvę asmenys, tačiau tiek bendras nagrinėjamos situacijos kontekstas, tiek policijos pareigūnų parodymai patvirtina, kad buvo kalbama apie narkotinių medžiagų pardavimą susirinkusiems asmenims. Antai policijos pareigūnai parodė, kad eidami link S. girdėjo, kaip kiti asmenys jam sako, kiek „čekių“ jis jiems turi duoti, kiek už jas buvo sumokėta ir kt. Be kita ko, prokuroras vertino kaip nepatikimus paties kaltinamojo S. parodymus, motyvuodamas tuo, kad jo parodymų turinys proceso metu keitėsi: ikiteisiminio tyrimo metu P. parodė kitokias narkotinių medžiagų įsigijimo aplinkybes nei apklausiamas pirmosios instancijos teismo posėdyje, jo parodymai kito priklausomai nuo to, kokie jį kaltinantys įrodymai jam tapo žinomi. Atmestina ir kaltinamojo gynybinė versija dėl bendravimo su netoliese įvykio vietos susirinkusiais asmenimis turinio,

įvertinus nelogišką kaltinamojo aiškinimą, kad iš šių asmenų jis už 1 Eur tik pirko jam reikalingus daiktus narkotikams vartoti (švirks tą, spiritines servetėles ir kt.). Tokia versija prieštarauja tiek liudytojų parodymams, tiek objektyviai vaizdo įrašo medžiagai.

Kartu prokuroras baigiamojoje kalboje pažymėjo, kad kaltinamasis S., kaip nustatyta, yra vartojantis narkotines ir psichotropines medžiagas, draudžiamų medžiagų, tarp jų ir metadono bei karfentanilio, pėdsakų buvo rasta jo šlapime. Kita vertus, vien ta aplinkybė, kad kaltinamasis S. yra priklausomas nuo narkotinių medžiagų ir jas vartoja ilgą laiką, nagrinėjamu atveju, nepaneigia jo turėto tikslo jas platinti. Todėl darytina išvada, kad kaltinamasis S. disponavo narkotinėmis medžiagomis, turėdamas du tikslus – tikslą jas parduoti ar kitaip platinti bei neturėdamas tikslo parduoti ar kitaip platinti; kaltinamojo veika kvalifikuotina pagal BK straipsnio 259 straipsnio 1 dalį ir 260 straipsnio 1 dalį.

Gynyba teismo baigiamųjų kalbų metu prašo:

kaltinamajam S. inkriminuotą nusikalstamą veiką kvalifikuoti pagal BK 259 straipsnio 1 dalį ir paskirti su laisvės atėmimu nesusijusią bausmę.

Byloje nustatytos faktinės aplinkybės atitinka tik BK 259 straipsnio 1 dalies dispozicijoje nurodytos veikos požymius. Byloje nėra objektyviai nustatyta jokių aplinkybių, leidžiančių kaltinamojo S. veiksmus kvalifikuoti ir pagal BK 260 straipsnio 1 dalį, t. y. kad jis, įgydamas narkotines medžiagas turėjo tikslą ne tik pats vartoti, bet ir jas parduoti ar kitaip platinti. Nenustatyta kam konkrečiai jis ketino įsigyti narkotines medžiagas (visas ar tik dalį) išplatinti, koku būdu ketino tai padaryti: parduoti, padovanoti, gražinti kaip skolą ir t. t. Kaltinime išdėstytos narkotinių medžiagų įgijimo, trumpalaikio disponavimo ir jų radimo aplinkybės taip pat nepatvirtina, kad nuteistasis įsigytus narkotikus ketino platinti, – įsigytas kiekis nebuvo didelis, įvykio vietoje rastos narkotinės medžiagos, kurias jis pats vartoja.

Dėl įrodymų vertinimo – kaltinamojo S. parodymai apie tai, kad jis turėjo tikslą tik savo vartojimui įsigyti narkotinių medžiagų byloje objektyviai nepaneigti, prieš įeidamas į P. namus jis tik paprašė romų taboro teritorijoje buvusių asmenų jam duoti švirks tą, drėgnų servetėlių ir kitų vartojimui reikalingų priemonių; dienai jam reikėjo iki 20 vnt. lankstinukų, todėl 17 lankstinukų būtų tą dieną pats suvartojęs. Tikslo platinti gautus narkotikus jis neturėjo. Tokius kaltinamojo parodymus patvirtina kartu su juo buvusios sugyventinės Ž. parodymai, kad S. labai blogai jautėsi dėl narkotinės abstinencijos, todėl norėjo kuo greičiau gauti jam reikalingą dienos dozę ir jai susileisti reikalingų priemonių. Be kita ko, policijos pareigūnų vaizdo įrašė nėra užfiksuotas nei pinigų, nei narkotinių medžiagų perdavimo faktas; liudytojais aplaustų policijos pareigūnų parodymai taip pat nepatvirtina, kad jis siekė platinti iš P. įsigytus narkotikus; kaltinamosios P. ikiteisminio tyrimo metu duotų parodymų apie tai, kad S. iš jos pirko narkotikus ne tik savo vartojimui, bet ir platinimui, nėra pagrindo pripažinti kaltinamąjį S. kaltinančiais įrodymais, ne tik dėl to, kad šiuos parodymus ji pati paneigė teismo bylos nagrinėjimo metu, bet ir todėl, kad ikiteisminio tyrimo pareigūnui duoti asmens parodymai negali būti pripažinti savarankišku įrodymų šaltiniu.

Motyvuotai atsakykite:

1. Išanalizuokite BK 259 straipsnio 1, 2 dalyse ir BK 260 straipsnio 1, 2 dalyse nustatytų nusikalstamų veikų objektyvius ir subjektyvius požymius bei šių nusikalstamų veikų esminius atribojimo kriterijus.
2. Kaip turėtų būti kvalifikuojami kaltinamojo S. nusikalstami veiksmai nagrinėjamu atveju? Išdėstykite įrodymų vertinimo bei nusikalstamos veikos kvalifikavimo motyvus.
3. Kokie yra pagrindiniai baudžiamoje byloje surinktų duomenų pripažinimo įrodymais ir jų vertinimo kriterijai? Ar gali teismas nuosprendžio išvadas grįsti asmens ikiteisminio tyrimo metu pareigūnui duotais parodymais? Kokia yra tokių parodymų įrodomoji vertė? Atsakymus pagrįskite konkrečiomis baudžiamojo proceso įstatymo nuostatomis?